گفتوگۆيەكى ژيرانە

ئایا ئافرەتان مایدى شوومى و بەدبەختىن؟

بەرىزان!

خوای پهروهردگار پیاوان و ئافرهتانی وه کو تهواوکهری یه کتر درووست کردووه، ژیان په کی لهسهر ههردووکیان کهوتووه، بزیه خوای کاربه جی ئهرك و مافی بو ههر یه کیکیان دهسته به رکردووه.

{إِنَّمَا الشَّوْمُ فِي ثَلَاثَةٍ فِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالدَّارِ} (۱)، واته: شووم و نه گبهتی له سی شت دایه، له ولاخ و نافرهت و خانوو، له ههندی رپوایهتی دیکه دا هاتووه فه رموویه تی { إِنْ كَانَ الشُّوْمُ فِي شَيْءٍ فَفِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ} (۱) واته: نه گهر شووم و به دبه ختی له شتیکدا ههبی !! له و سی شته ههیه.

ئه گهر به عه قل و لۆژىك سەيرى بابەتە كە بكەين ئايا دەشى ھەموو ئافرەتىك شووم بى ؟ ھەلىبەتە نابى، چونكە ئافرەت ھەر خىزان نىھ، بەللكو: خوشكە، دايكه، داپىرەيه، چون

۱) أخرجه البخاری (۱۰٤۹/۳، رقم ۲۷۰۳)، وأبو داود (۱۹/۶، رقم ۳۹۲۲)، والنسائی (۲۲۰/۳، رقم ۳۹۲۲)، والنسائی (۲۲۰/۳، رقم ۳۹۲۸). وابن ماجه (۲۲۲/۱، رقم ۱۹۹۵).

۲) أخرجه مالك (۹۷۲/۲، رقم ۱۷٤۹)، وأحمد (۳۳۸/۵، رقم۲۲۹۱۷)، والبخارى (۱۹۵۹، رقم ۲۲۹۱۷). (۲۲۹۱۷).

ده کری بگوتری: ئافرهتان شوومن له کاتیکدا چهندین ئایهت و فهرمووده ی دیکه هه نزور به پهریزه وه باسی ئافرهتیان کردووه، که واته: نابی بگوتری: هه موو ئافره تیك شووم بی، چونکه هیچ مالیّك نیه ئافره تی تیدا نه بی.

ئهسپیش بهههمان شیّوه پیّشتر ئهسپ رهمازی سوارچاکی و دهولهمهادی و خانهدانی بووه، ئهگهر هاهموو ئهسپینك شووم بیّ، ئهی كهواته: ئهو هاهموو سوار چاكی و دهولهمهاندییه چاریان چییه؟ به پیّچهوانهوه كهسیّك ئهسپیّكی ههبووایه مایهی خوشبهختی بوو بوی.

وهك (له سونهنى ئهبى داود) و (سونهنى كوبراى بهيههقى) و (موختارى مهقدسى) باسيان كردووه له ريّگهى (ئهكرهمى كورى عه ممار) و (ئسحاقى كورى عهبدوللا) له (ئهنهسى كورى ماليكهوه خوا ليّى رازى بيّ) ده گيرنهوه، {پياويّك هاتوته خزمهت پيغهمبهرى خوا وَعِيَّلِهُ عَيْمه كاتى خوّى لهماليّك ده ژياين ژمارهمان ورّر بوو، بهلام ئيستا هاتوينهته ماليّكى تر ژمارهمان كهمى كردووه وهك بليّى بهره كه تمان تيّدا نهماوه، پيغهمبهرى خوا وَعِيَّلُهُ فهرموويهتى: ئهم ماله يان ئهم خانووه جيبيّله دياره ئهم خانووه سهرزه نشتكراوه } (۴)، لهزور ريوايه تدا هاتووه پياوان يان ئافره تان هاتوونه ته لاى پيغهمبهرى خوا وَعِيَّلُهُ مالاًى حالى خوّيان كردووه، يان سكالاى گوزه رانى خوّيان كردووه، يان سكالاي الله دراووسيكانيان كردووه، پيغهمبهرى خوا وَعِيَّلُهُ ئامورُگارى

زانایانی شهرعناس گوتوویانه: شوومی ئافرهت له خراپی ههانس و کهوتیدایه، ئافرهتنك که رهوشتی جوان نهبی، ریك و پیك نهبی، بیر کردنهوهی نادرووستی ههبی، دهم شر بی،

عن أنَسٍ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا فِي دَارٍ كَثِيرٌ فِيهَا عَدَدُنَا وَكَثِيرٌ فِيهَا أَمْوَالُنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَحَوَّلْنَا إِلَى دَارٍ أُخْرَى فَقَلَّ فِيهَا عَدَدُنَا وَقَلَّتْ فِيهَا أَمْوَالُنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَرُوهَا ذَمِيمَةً} أبو داود: ٣٩٢٤.

۳) ریوایه ته که بهم شیوه یه ی خواره و هاتووه:

ينغه مبه رى خوا وَيُنْكِرُ فه رموويه تى: { أُربعٌ من السعادةِ المرأةُ الصالحةُ والمسكنُ الواسعُ والجارُ السوءُ والمركبُ السوءُ والجارُ السوءُ والمركبُ السوءُ والمسكنُ الضيقُ } (نا)

چوار شت مایه ی خوّشبه ختین، یه که میان: ئافره تی چاك، دووه میان: خانوویّکی فراوان سینیه میان: دراوسیّی چاك، چواره میان: هوّکاریّکی گواستنه وه ی باش و خیّرا، به پینچه وانه وه چوار شت هه ن مایه ی شووم و به دبه ختین: یه که میان: ئافره تی خراپ، دووه میان دراوسیّی خراپ، سیّیه میان: هوّکاری گواستنه وه ی خراپ، چواره میان: خانووی ته نگ و ته سك.

له ريوايه تى ئيمام ئه حمه ددا ره حمه تى خواى لينبى هاتووه: { ذَخَلَ رَجُلَانِ مِنْ بَنِي عَامِرِ عَلَى عَائِشَةَ فَأَخْبَرَاهَا أَنَّ أَبًا هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ الطِّيرَةُ مِنْ الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ فَغَضِبَتْ فَطَارَتْ شِقَّةٌ مِنْهَا فِي السَّمَاءِ وَشِقَّةٌ فِي الْأَرْضِ وَقَالَتْ مِنْ الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ فَغَضِبَتْ فَطَارَتْ شِقَّةٌ مِنْهَا فِي السَّمَاءِ وَشِقَّةٌ فِي الْأَرْضِ وَقَالَتْ وَالَّذِي أَنْزَلَ الْفُرْقَانَ عَلَى مُحَمَّدٍ مَا قَالَهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ إِنَّمَا قَالَ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَتَطَيَّرُونَ مِنْ ذَلِكَ} (0)

-

٤) أخرجه ابن حبان (٩/ ٣٤٠، رقم ٣٤٠٤)، والحاكم (١٧٥/٢، رقم ٢٦٨٤) بلفظ: ((ثلاثة))، وأبو
نعيم في الحلية (٣٨٨/٨)، والبيهقي في شعب الإيمان (٨٢/٧، رقم ٩٥٥٦)، والخطيب (٩٩/١٢)،
والضياء (٣٤٠/٣)، رقم ١٠٤٨).

٥) مسند أحمد: ٢٦٠٧٦ قال شعيب الأرناؤوط: إسناده صحيح على شرط مسلم.

له راستیدا ناکری بگوتری: ههرچی ئافرهت و خانوو، ئهسپ ههیه ههمووی شوومه، به لکو فهرمووده که وه باسمان کرد باسی سهرده می نه فامی ده کات که پییان وابووه شووم لهو سی شتانه دا ههیه.

كۆمەلنى زاناى دىكە لەبارەى فەرموودەكە گوتوويانە: {إنما هو مجاز}، پىغەمبەرى خوا ئۇسۇلىلى دوكو مەجاز ئەوەى فەرمووە، نەك وەك ھەقىقەت.

مرۆقى باوەردا دەبى باوەرى وابى كە ھىچ شتىك نىيە كەم بوونەورە مەگەر بەدەستى خواى پەروەردگارە، بەبى مۆلەتى ئەو ھىچ شتىك روونادات، ھىچ شتىك ناتوانى قازانج ياخود زەرەر بگەيەنى بەبى مۆلەتى خواى پەروەردگار، درووشمى مرۆقى باوەردار ئەو ياخود زەرەر بگەيەنى بەبى مۆلەتى خواى پەروەردگار، درووشمى مرۆقى باوەردار ئەو ئايەتەيە كە خواى كاربەجى دەڧەرمووى: ﴿ قُلُ لَنَ يُصِيبَنَا إِلَا مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَنَا هُوَ مُولَىنا وَعَلَى ٱللَّهِ فَلَيْتَوكَ لِهُ التوبة، ئەى پىغەمبەر وَلِيَالَّهُ پىيان

بلّی که توشی هیچ شتین نابن مه گهر خوای پهروهردگار ئهو شتهی نوسیبی، وه ههر خوا خاوهن و گهورهی ئیمهیه، ئیماندارانیش پشت ههر به خوا ده به ستن.

ئينجا له گيرانهوهيه كدا هاتووه پيغه مبهري خوا ﷺ فهرموويه تي:

باسى شوومى لهچەند دەقىكدا:

۱)- {عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ مَنْ رَدَّتُهُ الطّيرَةُ مِنْ حَاجَةٍ فَقَدْ أَشْرُكَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللّهِ مَا كَفَّارَةُ ذَلِكَ قَالَ أَنْ يَقُولَ أَحَدُهُمْ اللّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلّا خَيْرُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ } (١) واته: له عهبدوللاى كورى عهمرهوه ده لنى: يغهمبهر وَيُعَيِّدُ فهرموويهتى: ههركهسى پينى وابى پانس و شوومى له شتيكدايه و ئهمهش واى ليبكات له كاريكدا بيكيريتهوه، شهوه هاوبهشى بو خوا پهيدا كردووه، گوتيان: نهى پيغهمبهرى خوا وَيُعَيِّدُ نايا نه گهر كهسيك نهمهى كرد كهفارهته كهى چييه؟ فهرمووى با بلى: {اللّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلّا خَيْرُكَ وَلَا طَيْرَ إِلّا طَيْرُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ} واته: خوايه! خير و بهرهكهت ههر له لاى تويه، وه شانس و شووميش لههيچ شتيكدا نيه ههرچى خير و بهرهكهته ههر له لاى تويه، وه شانس و شووميش لههيچ شتيكدا نيه به لكو ههر زيان و بئ شانسيهك ههيه له لاى توهوه يه وهوه يه به به لكو ههر ويان و بئ شانسيهك ههيه له لكى توهوه يه به يه يه به يه يه يه ورستراويكى ديكهى غهيرى تو بوونى نيبه.

۲)- ئهگهر سهیری قورنان بکهین له و باره وه خوای پهروه ردگار ده فهرمووی: ﴿ قَالُوا ۚ إِنَّا تَطّیّرَنَا بِکُمْ ﴿ اَلَٰ بِکُمْ اَسَ الله بینغه مبه رانیان سه لامی خوایان لینبی ده گوت: شوومی ئیمه به هوی ئیوه وه یه، ئه مان باوه ریان نه ده هینا و دژایه تی پیغه مبه ری خوایان فیومی ئیمه به هوی ئیمه مهوه خوای پهروه ردگار سزای بو ده ناردن، ئه مانیش پیغه مبه رانیان به شووم به سهر خویاندا هه ژمار ده کرد، بویه پیغه مبه ران سه لامی خوایان لینبی وه لامیان ده دانه و و ده یانفه رموو: ﴿ قَالُوا طَهَ بِرُكُم مَّ مَكُمُ اِنَا ﴾ یس، به لکو شوومی خوتان

۲) أحمد: (۲۰٤٥).

به هۆی خۆتانه وه یه، چونکه سهرکه شی له تاك و تهنهایی خواو فهرمانه کانی خوا ده کهن، بۆیه شایسته ی ئه و سزایه ن.

٣)- له فهرمووده به كى خوشه ويستمان وَ الله ما يَ الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطَّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطَّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ الطِّيرَةُ شِرْكُ اللَّهَ يُذْهِبُهُ بِالتَّوكُل (١) واته: له عه بدولاى مه سعوده وه خوا لينى رازى بى ئهميش له پيغه مبه ره وه وَيُلِينُ فه رموويه تى: سى جاران فه رموويه تى به شووم زانينى شتيك هاوبه ش دانانه بو خوا، هه ريه كيك له ئيمه ئه گه رى هه به تووشى ئه مه بين، به لام خواى په روه روه روه وي كيك له ئيمة و ته وه ككول بروا و نه مينى خينى.

2)- پێغهمبهری خوٚشهویست فهرموویهتی: {لا َ طِیرَةَ وَالطِّیرةُ عَلَی مَن تَطِیر} (۱) واته: شوومی نییه، شوومی تهنیا بو نهو کهسهیه که پێی وایه شوومی لهو شتانهدا ههیه.

بۆیه دەبی له و فهرمایشته حالی بین که له روالهتدا باسی شوومی ئافرهت کراوه، چونکه وه وه پیشتر باسمان کرد ده فه رمووی: شوومی له هیچ شتیکدا نییه، فه رمووده که وشه ی (لَو)ی به کار هیناوه، فه رموویه تی: ئه گه رهه بی ، ریوایه ته که ی دیکه ش وه سفی سه رده می نه فامی ده کات که پییان وابووه شووم له و سی شتانه دا هه یه.

چۆن پێغهمبهرى خوا وَعُلِيْلُمُ ئافرهت بهشووم دادهنى لهكاتێكدا فهرموويهتى: {الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاع الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ } (٩) واته: دونيا خۆشىيه، باشترين خۆشى دونياش بوونى ئافرهتێكى صالێحهيه!

٧) أخرجه أحمد (١/٤٤، رقم ٤١٩٤)، وأبو داود (١٧/٤، رقم ٣٩١)، وابن ماجه (١١٧٠/، رقم ٣٥٨)، والحاكم (١١٤٠، رقم ٣٤٠)، والبيهقي في شعب الإيمان (٢١/٢، رقم ١١٦٧)، وأخرجه أيضًا: البخارى في الأدب المفرد (٣١٣/، رقم ٩٠٩)، وأبو يعلى (١٤٠/٩، رقم ٢١٩١)، وابن حبان (٢٩١/١٣)، والبيهقي (١٣٩/، رقم ١٦٢٩)، والديلمي (٢١٤٢)، والبيهقي (٣٩٨٤).
٨) أخرجه ابن حبان (٣١/١٣)، رقم ٢١٢٣).

۹) أخرجه أحمد (۱۲۸/۲، رقم ۲۵۹۷)، ومسلم (۱۰۹۰/۲، رقم ۱٤٦۷)، والنسائی (۲۹/۹، رقم ۳۲۳۲).

نایا که پیخه مبه ری خوا و سیخ هم شیوه یه وه سفی نافره تی کردبی چون ده گونجی شرومی خست بیته پالا؟! لیره وه ده مهوی نه وه بلیم: نه و پیاوانه ی نه نیه تی خیزانه کانیان ده ده ن به و تسانه که گوایه نافره ته کانیان شرومن، گوناهی کی زور گهوره ده کهن، زور نافره ته پهیوه ندییان پیوه کردووم، یان پاسته و خو بویان باس کردووم که پیاوه کانیان کاتی زهره ریک ده کهن، یان تووشی به لایه که ده بن، یان هه ر شتیکی دیکه ی نه خواز راو یه کسه ده کهن، یان تووشی به لایه که ده بن نا هه ر شتیکی دیکه ی نه خواز راو یه کسه خیزانه کانیان تاوانبار ده کهن، پییان ده لین: نهم شتانه به هوی نیوه وه یه، خیزانه کانی خویان به نه گیه تو شووم ده زانن، پیاو هه یه به خیزانه کهی گوتووه: له وه ته ی تو هاتویته لام پرزق و پوزیم ته نگ بووه، نه و جوزه پیاوانه ده بی زوو ته و به بکهن و بگه پینه وه لای خوای گهوره، له لایه کی پشت به ستنیان به خوا بو درووست نه بووه و سه رپیچی قه ده ر و خوای گهوره، له لایه کی په روه رد گار ده کهن، له لایه که خراپ مامه له کردن کهم و کوپی خویان ده خه نه نازه کیزانه کانیان، له لایه کی تریش دلی خیزانه کانیان بریندار ده کهن به و قسه بی ناوه و پوکانه.

جیا بوونه وه له نافره ت به هوی نه وه ی پیت وابی شوومه له کاتیک دا خوای په روه ردگار فه رموویه تی: ﴿ وَأَخَذُنَ مِنكُم مِّیثُقًا غَلِیظًا ﴿ النساء، خیزانه کانتان په یمان و به لیّنییکی زور گه وره و قورسیان له نیّوه وه رگر تووه، چون ده بی نهم نایه ته له بیر به بیاری جیا بوونه وه بده ی له خیزانه که ت له که بی اله وانه یه مندالیش له نیّوانتاندا هه بی ؟!

شیخ ئەلبانی رەحمەتی خوای لیبی دەلی: {شووم لەھیچ شتیکدا نییه، خو ئەگهر ههبی لمیهکیک لهو سییانه ههیه که له فهرموودهکهدا هاتووه، بهلام له ئهصلدا شوومی لهسهر هیچ شتیک سابت و جیگیر نهبووه }.